

Anna Parkkari

”Turvallinen elintarviketuotanto on peruspalvelua asukkaalle. Monille se on niin itsestään selvää, ettei sitä osata arvostaa. On ollut hienoa saada olla edistämässä eurooppalaista elintarviketurvallisuutta”, sanoo johtaja Riitta Maijala.

Vuoden eläinlääkäri 2013: Tiedepolitiikan johtaja, ELT, dosentti Riitta Maijala

Tiedepanelisti, EU:n direktoraattijohtaja, virkamies, tutkija, elintarvikehygienian dosentti, elintarvikehygienikko, tarttuvien eläintautien erikoiseläinlääkäri, eurooppalaisen erikoistumistutkinnon suorittaja elintarviketieteistä, Eviran eläinten terveys- ja hyvinvointi -yksikön aiempi johtaja, riskinarvioinnin ja ympäristöterveydenhuollon kehittäjä Riitta Maijala valittiin vuoden eläinlääkäriksi 2013. Johtajuus painoi valinnassa.

TEKSTI: ANNA PARKKARI

”Mennään kauppahalliin, siellä on kestromakkarointa. Siitähän kaikki alkoi”, vastaa Vuoden eläinlääkäriksi 2013 valittu Riitta Maijala tiedusteluuni missä saataisiin työhöön liittyviä valokuvia.

”Väitöskirjani käsitteli amiinien muodostumista kestromakkaroinnissa. Olin silloin onnellinen ja samalla ihmeissäni, että todella sain kolmivuotisen apurahan, jolla pystyin laboratorioissa kokeilemaan mielestäni lähestulkoon mitä vain; joku

vahinkokin meinasi siinä käydä. Mukana oli ainakin elintarvikehygieniää ja elintarviketeknologiaa. Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen VELL:in ylijohtaja, professori Esko Nurmi ehdotti minulle aihetta. Silloin ruokamyrkytyksiä tutkittiin laitoksessa monesta eri näkökulmasta.”

Johtajuus osana uraa

Maijala aloitti tammikuussa opettaja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osaston tiedepolitiikan vastuualueen johtajana, pesti on viisivuotinen valtioneuvoston päätöksellä. Alaisia on nyt kolmetoista.

”Uskoakseni valintaani vaikuttivat lähes kahdenkymmen vuoden johtamiskokemukseni EU:sta ja Suomesta sekä kokemus laajalaisesta, tieteenalaja yhdistävästä toiminnasta ja tutkijatausta. Olen urallani pitänyt monen tieteenalain edustajan yhteistyötä hyvänä. Monitieteisessä ryhmässä on esimerkiksi helpompi kysyä itsestään selvinä pidetyistä asioista, että miksi näin. Eri tieteenalain edustajalle on luontevaa selittää asiaa, joka omalla tieteenalalla on ihan selvää. Monialaisuus tuo usein oivalluksia ja uusia näkökulmia.”

Palkittu kertoo, että johtaminen on hänestä organisaation ja yksilöiden tavoitteiden yhteensovittamista, myös sen paikantamista miksi työtä tehdään. ”Kun työntekijät tietävät mihin mennään ja miksi, syntyy joskus hieno tila, jossa asiat todella etenevät. Ihan yhtenäen ei tietenkään ole tarjolla näitä huippuhetkiä.”

Urapolkuja: hevosista epidemiologiaan

”Nuorena ajattelin, että minusta tulee hevoseläinlääkäri. Opiskellessa huomasi, että eläinlääkäriin koulutuksella avautuu paljon muitakin vaihtoehtoja ja ymmärsin, että minua kiinnostavat laajat asiakokonaisuudet. Työskennellessäni siipikarjatautien hoitavana eläinlää-

Riitta Maijala

Syntynyt Porissa vuonna 1961, elänyt lapsuutensa siellä, vaikka suku ja perhe ovat Kainuusta (os. Keränen). Pitää kahden kulttuurin tuntemusta avartavana, yleensä asioihin on useita näkökulmia.

A.P.

Koulutus

Eläinlääketieteen lisensiaatti, Eläinlääketieteellinen korkeakoulu, Helsinki vuonna 1989, tarkastuseläinlääkäriin pätevyys vuonna 1991, elintarvikehygienikon tutkinto vuonna 1999, ELT eli eläinlääketieteen tohtori vuonna 1994, tarttuvien eläintautien erikoiseläinlääkäri vuonna 2002, Dipl. ECVPH eli eurooppalainen erikoistumistutkinto elintarviketieteestä vuonna 2002, elintarvikehygienian dosentti, Helsingin yliopisto, kutsuttiin vuonna 2001

Työura

Valtion eläinlääketieteellinen tutkimuslaitos VELL, elintarvikeyksikön tutkija 1988–1993

Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos EELA, siipikarjatautien eläinlääkäri kenttätutkimusyksikössä 1993–1996

EELA, kenttätutkimusyksikön johtaja, professori 1996–1997

EELA, kehitysjohtaja, riskianalyysi 1998–2001

EELA, Riskinarvioinnin tutkimusyksikön johtaja, professori 2001–2005

HYELTDK yliopistonlehtori, ympäristöterveydenhuollon valvonta, 2005–2006

MMMELO ja Evira, eläinten terveys ja hyvinvointiyksikön johtaja 2006–2007

European Food Safety Authority EFSA, Parma, director, Risk Assessment Directorate ja myöhemmin Director, Scientific evaluation of regulated products Directorate 2007–2011

Evira, eläinten terveys ja hyvinvointiyksikön johtaja 2011–2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö OKM, tiedepolitiikan vastuualueen johtaja 2013–

Yli 300 julkaisua tieteellisillä ja ammatillisilla foorumeilla

Perheeseen kuuluu aviomies ja neljä lasta iältään 18, 19, 25 ja 26. Lasten ollessa nuorempia tehtiin runsaasti matkoja asuntovaunulla ja teltalla, harrastettiin luistelua ja ratsastusta.

Harrastaa aikuisbalettia, laulua ja opiskelua.

kärinä väitöskirjan jälkeen minua alkoi kiinnostaa epidemiologia. Siirryin riskianalyysien maailmaan ensin kehitysjohtajana ja sitten riskinarviointiyksikön johtajana. Huomasin, että mallintaminen on kiinnostavaa: miten ja mistä tauti voisi tulla ja edetä koko karjassa, ei vain yksilöissä.”

Suomen Elintarviketurvallisuusvirastossa Evirassa ja sen edeltäjissä EELA:ssa ja VELL:ssä Maijala

onkin työskennellyt valvonnan, laboratorioanalytiikan, diagnostiikan, tieteellisen tutkimuksen ja riskinarvioinnin tehtävissä. Työ EELA:n riskinarviointiyksikön johtajana oli kiinnostavaa myös johtamisen kannalta: ”Opin kuinka tärkeää on tunnistaa uuden yksikön perustehtävä ja kiinnittää se töiden priorisointi tavoitteiden saavuttamiseen. Olemassa olevien toimintatapojen muuttaminen on

EFSA

Maijala Barcelonassa ravitsemusseminaarissa puheenjohtajana vuonna 2009. ”Monikansallinen ja monialainen työ on ollut todella kiinnostavaa.”

usein haasteellisempaa.”

Vuoden eläinlääkäri 2013 on ollut mukana verkostoissa myös luottamustoimisena. Hän on toiminut presidenttinä European College of Veterinary Public Health -järjestössä, EFSA:n Biologisia vaaroja käsittelevän tiedekomitean varapuheenjohtajana ja kansallisen zoonosityöryhmän puheenjohtajana. ”Nämä tehtävät ovat kehittäneet verkostojohtamisen taitoja. Se on arvokasta, sillä asiantuntijaorganisaatiot toimivat nykyään verkostoina ja jokaisella on sen eri kohdissa monenlaisia eri rooleja.” Palkittu kertoo neljän lapsen vanhemmuuden kehittäneen myös työelämässä tarvittavia taitoja.

Julkaisuja tieteellisillä ja muilla ammatillisilla foorumeilla on Maijalalle kertynyt yli 300. Suomen Eläinlääkärilehden lukijat saivat nauttia Parman Kinkku -kolumnista Maijalan Parman vuosina. Kolumnien tarinat onnistuivat viihdyttävällä tavalla yhdistämään italialaista ruokaa ja kulttuuria elintarvikehygieenikon ammattiin.

Mielekästä asiantuntijatyötä

Palkittu oli kuusi vuotta vapaaeh-

toisena tiedepanelistina elintarvikeriskeistä, siis asiantuntijana lausumassa omasta osaamisestaan EU:n tiedepaneelissa.

”Oli hienoa olla osa isoa tutkijajoukkoa, joiden lausuntojen pohjalta linjataan käytäntöjä, elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyviä säädöksiä ja valvontaa Euroopan Unionissa. Se on minusta tärkeää ja vaikuttavaa työtä. Turvallinen elintarviketuotanto on peruspalvelua asukkaille. Monille se on niin itsestään selvää, ettei sitä osata arvostaa. Elintarvikevalvonta, eläintautivalvonta ja eläinten hyvinvoinnin valvontahan suojelevat meitä niin kauan, kun riittävän moni noudattaa sääntöjä. Sääntöjen pohjalla ovat tieteellinen tieto ja käytännön näkökulmat. Yhteiskunnallisen keskustelun pohjalta saadaan lopulta kasaan yhteisesti sovittu sääntö, jota pitää mielestäni noudattaa. Onneksi keskustelu myös jatkuu ja sääntöjä uudistetaan.”

Esimerkkinä edellisestä palkittu käytti lehmien pitämistä kytkettynä: jos säädeltyä käytäntöä halutaan muuttaa, on otettava huomioon monet vaikuttavat asiat tutkimuksista, taloudesta, käy-

tännön työolosuhteista ja kuinka nopeasti muutoksia ylipäänsä voidaan tehdä. Hän kertoo arvostavansa demokraattista päätöksentekoa, jossa otetaan huomioon muutakin kuin tiede, että myös etujärjestöt ja työn tekijät pääsevät kertomaan näkemyksensä.

Euroopan elintarviketurvallisuusvirasto EFSA, joka sijaitsee Parmassa, oli Maijalan työpaikka neljä vuotta. ”Alaisia oli 200 ja vuosibudjetti 32 miljoonaa euroa. Asiantuntijoita, tiedepanelisteja on noin 700 antamassa virastolle asiantuntijalausuntoja. He työskentelevät vapaaehtoisina asiantuntijoina EFSA:lle ja siksi heidän motivointinsa on eri tavalla haasteellista kuin organisaation työntekijöiden. He kokevat asiantuntijan roolin todellisena mahdollisuutena vaikuttaa Euroopan alueen ihmisten terveyteen ja elintarvikeketjun turvallisuuteen”, valottaa Riitta Maijala. Työ antaa tieteellistä tukea EU:n päätöksenteolle. Maijala johti riskinarvioinnin osastoa, joka vastasi kaikkien EFSA:n tiedepaneelien toiminnasta elintarvikkeiden turvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin, kasvinterveyden ja ravitsemuksen alalla.

Riitta Maijala

Vuoden eläinlääkäri kertoo, että on antoisaa päästä vaikuttamaan elintarvikkeisiin liittyvien terveysväittämien sisältöön tai vaikkapa siihen, saako jotain väriainetta käyttää elintarvikkeessa. Myös koko tuotantoketjun riskinarviointit ja ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittäminen ovat motivoivia työtehtäviä. ”Ei ole ihan sama miten jugurtin syöminen luvataan ihmisen terveyteen vaikuttavan tai ettei syöpää aiheuttavia aineita saa käyttää elintarvikkeissa.”

”Parmassa monikansallinen ja monitieteinen työyhteisö oli todella hirveän hauska työpaikka. Viihdyin, ja töitä tehtiin paljon. Tuntuu myös, että englanniksi on suomea helpompi käydä rakentavaa keskustelua tuotumatta henkilökohtaisesti. Kävin myös paljon viikonloppuisin Suomessa ja perheenjäsenet vierailivat luonani usein.” Maijala olisi viihtynyt ulkomailla pidempäänkin, mutta perhesyyt toivat hänet Suomeen aiottua aiemmin.

Perheellistä vapaa-aikaa

”Perhe on minulle tärkeintä. Neljän lapsen vanhemmuus yhdessä

EFSA

Riitta Maijala puheenjohtajana GM-kasvien riskinarvioinnin vertailukasvien valintaa käsittelevässä seminaarissa. Keskustelemassa Euroopan parlamenttiedustajia, EFSA:n paneelin tutkijoita, ympäristöjärjestöjen edustajia ja muita asiasta kiinnostuneita taboja. Tilanne oli haastava.

uraani tukevan miehen kanssa on vaatinut toki tasapainon hakemista.” Italiassa vapaa-aikaan kuuluivat kotimaan vieraat, Italian maut, kuorolaulu, uinti ja historiaan perehtyminen. Se on siellä läsnä joka paikassa.” Suomalaista hyvinvointivaltiota, jossa monen lapsen äiti voi tehdä uraa, hän oppi todella arvostamaan vasta ulkomailla. ”Kouluruokailu on erinomainen keksintö.”

Suomessa Maijala harrastaa nyt aikuisbalettia ja laulua. ”Muodostelmaluistelua seuraan yhä kuopukseni myötä, viimeisin ilon aihe on joukkueen kultamitali ensimmäisistä virallisista nuorten MM-kisoista tänä vuonna.” Opiskelu on yksi palkitun harrastuksista, menossa ovat avoimen yliopiston tarjoamat valtiotieteellisen tiedekunnan johtamisopinnot.

Muuttuva globaali ja lokaali

”Parmassa ymmärsin, että maailmassa tapahtuu isoja muutoksia, lasteni ja sen jälkeisten sukupolvien maailma on kovin erilainen kuin omani. Ihmisiä voi vaikkapa opettaa toisella puolella maailmaa kuin he olisivat läsnä samassa huoneessa. Tieto kulkee aivan

eri tavalla kuin aiemmin, kaikki on globaalia ja lokaalia samaan aikaan. Toisaalta valintojen tekeminen on entistä tärkeämpää ja monet väkirikkaat alueet nousevat esiin eri tavalla kuin aiemmin. Vastakohtaisuudet korostuvat”, sanoo Vuoden eläinlääkäri 2013.

”Siksi myös Suomeen palattuani kiinnostuin miten tämä pieni ja kaukainen maa pystyy tarjoamaan myös tuleville sukupolville turvallisen ja innostavan yhteiskunnan. Haasteita on ilmastonmuutoksesta ikääntymiseen, mutta uskon, että osamisen ja avoimen keskustelun avulla tulevaisuuden ratkaisuja löydetään.”

Palattuaan Suomen vuonna 2011 Riitta Maijala jatkoi Eivassa johtajana eläinten terveyden ja hyvinvoinnin yksikössä. Yksikkö vastaa kansallisesta eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä eläinten lääkitsemisen valvonnan johtamisesta, kehittämisestä ja ohjaamisesta. Yksiköllä on tärkeä rooli lainsäädännön ohjeistuksessa ja valvonnan ohjaamisessa, eläinlääkintähuollon ja eläinten jäljitettävyyttä tukevien tietojärjestelmien kehittämisessä ja muutoinkin siltana käytännön valvontatyön ja

Jari Maijala

Italian aikana toteutui Riitta Maijalan lapsuudesta asti elänyt haave käydä Pompeijin raunioilla ja nähdä, miten pikaruokalotta oli jo silloinkin. Myös legopalikoiden malli löytyi rakennuskivistä.

lainsäädännön välillä.

”Valvonnan tulee katsoa, että yhteiskunnassa sovittua eläinten hyvinvoinnin tasoa noudatetaan. Läänin- ja kunnaneläinlääkäreille pitää luoda mahdollisuudet työskennellä valvojina tämän hyväksi.” Eläinlääkäreiden lisäksi yksikön muita keskeisiä asiakkaita olivat eläinten omistajat ja muut sidosryhmät tuottajista etujärjestöihin. Heitä tavattiin eri tilaisuuksissa useita kertoja viikossa.

Pois mukavuusalueelta

”Ajattelen, että kannattaa poistua omalta mukavuusalueelta. Usein se teettää kovasti töitä, mutta on lopulta palkitsevaa.”

Kuluvan vuoden tammikuun alussa Maijala aloitti tiedepolitiikan vastuualueen johtajana opetus- ja kulttuuriministeriössä. Alue vastaa tiede-, tutkimus- ja innovaatiopolitiikan, tutkimustiedon hyödyntämisen sekä tutkijauraan liittyvien asioiden valmistelusta ja kehittamisestä.

”Vie vielä aikaa, että ymmärrän tehtävän koko alan ja kytkökset sekä vaikutusmahdollisuudet. Hain työpaikkaa, koska kansainvälinen kokemus antoi uskoa, että työssä voisin edistää pitkäjänteistä suo-

malaisen tutkimuksen ja osaamisen kehittämistä.

Maijala kertoo, että nyt ovat menossa muun muassa Suomen Akatemiasta tehtävä kansainvälinen arviointi, tutkimus- ja innovaatiopolitiittisen toimintaohjelman toimeenpano, avoimen tieteen ja tiedon edistäminen, arkistolain uudistamishanke sekä monia tutkimuksen kansainväliseen yhteistyöhön liittyviä hankkeita ja ohjelmia.

Vuoden eläinlääkäri 2013, johtaja Riitta Maijala summaa vielä: ”Asiakokonaisuuksien ymmärtä-

Palkinto julkistettiin 14. toukokuuta

Suomen Eläinlääkäriiliitto antoi Vuoden eläinlääkäri 2013 -palkinnon Riitta Maijalalle 14. toukokuuta Helsingissä tieteiden talossa.

Eläinlääkäripäivien avajaisissa 27. marraskuuta hänellä on puheenvuoro kollegoille.

Eläinlääkäriiliiton puheenjohtaja Kirsi Sarion puhe julkistustilaisuudesta, palkinnon saajan puhe ja tilaisuuden tiedote ovat luettavissa liiton verkkosivuilla www.sell.fi.

Vuoden eläinlääkäri tai Vuoden eläinlääkintäteko -palkinto on annettu vuosittain vuodesta 2001 saakka. Kaikista palkituista taustatietoineen kerrotaan liiton verkkosivuilla.

Palkinto on osa Maailman eläinlääkäripäivän viettoa. Päivän taustalla on World Veterinary Association, johon Suomen Eläinlääkäriliittokin kuuluu. www.worldvet.org.

minen ja asioihin vaikuttaminen toisinaan työlästä, mutta aina palkitsevaa.”

Kirjoittaja on FM, Suomen Eläinlääkärilehden toimituspäällikkö ja Suomen Eläinlääkäriiliiton tiedottaja.

Riitta Maijala